

KOMENTÁŘ K ZÁKLADNÍM VÝSLEDKŮM SLDB 2011 V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI

Definitivní výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011 jsou poprvé zpracovány podle místa obvyklého bydliště sčítaných osob. Při porovnávání s předchozími sčítáními je nutno mít na zřeteli, že údaje tedy nejsou plně srovnatelné.

Místo **obvyklého pobytu** je místo, kde osoba obvykle tráví období svého každodenního odpočinku (bez ohledu na dočasnou nepřítomnost z důvodu rekreace, návštěv, pracovních cest, pobytu ve zdravotnickém zařízení apod.) a kde je členem konkrétní domácnosti. Toto místo uvedly sčítané osoby na sčítacím formuláři; vyhodnocovány ale byly i další informace o faktickém bydlišti před rokem, údaje o místě trvalého pobytu (v případě cizinců přechodného pobytu, dlouhodobého pobytu, nebo povoleného pobytu azylanta) a místě sečtení.

Výsledky několika předchozích sčítání (SLDB 1961 až 2001) byly zpracovány podle **místa trvalého pobytu**, tedy podle pobytu úředně hlášeného, a to bez ohledu na to, kde osoba skutečně bydlela nebo kde byla sečtena.

OBYVATELSTVO

V Královéhradeckém kraji žilo podle výsledků sčítání lidu k 26. 3. 2011 celkem 547 916 obyvatel s obvyklým pobytem na území kraje, v tom 268 967 mužů (49,1 %) a 278 949 žen (50,9 %). Z celkového počtu obyvatel jich více než 98 % mělo na území kraje zároveň i trvalý pobyt, 1,4 % tvořili cizinci s dlouhodobým pobytem. Na celkovém počtu obyvatel České republiky se kraj podílel 5,3 %. Z pěti královéhradeckých okresů se na první místo v počtu obyvatel řadí okres Hradec Králové se 162 661 osobou (29,7 % z obyvatel kraje), nejmenší je okres Rychnov nad Kněžnou (77 829 obyvatel, 14,2 %). Z hlediska velikostní struktury obcí žilo nejvíce obyvatel s trvalým pobytem v obcích do 499 obyvatel, a to 99,2 %, se vzrůstajícím počtem obyvatel se tento podíl snižoval až na 97,1 %. Největší obcí kraje bylo krajské město Hradec Králové s 94 314 obyvateli (následuje Trutnov s 30 312 a Náchod s 20 394 obyvateli); tři obce nedosáhly ani na hodnotu 50 obvykle bydlících osob (Kostelec 40, Petrovičky 46, Dílce 49 obyvatel), všechny na území okresu Jičín.

Podíl obvykle bydlících osob žijících v době sčítání ve stejné obci, ve které bydlely bezprostředně po svém narození, tzv. rodáci, činil v kraji 45,6 % (tj. o 1,5 procentního bodu méně než na úrovni České republiky). Hranice 50 % nebyla dosažena ani v jednom z okresů (nejvíce jich bylo sečteno na Náchodsku 47,4 %), z hlediska správních obvodů pak pouze ve správním obvodě Nová Paka, a to 50,9 %. Značný rozdíl (téměř desetibodový) v podílu rodáků byl zjištěn v obcích podle počtu obyvatel – v obcích do 199 osob tvořili rodáci pouze 39,6 %, s narůstajícím počtem obyvatel se zvyšoval i jejich podíl až do 49,3 % v obcích s 20 000–49 999 obyvateli, v krajském městě s 94 tisíci obyvateli bylo rodáků 48,5 %.

Na území kraje žilo k datu sčítání celkem 13,6 tisíc cizinců, tj. 2,5 % z celkového počtu obyvatel kraje. Tento podíl byl nižší než celorepublikový (4,0 %). Ve struktuře cizinců podle jejich státního občanství převládali v kraji Ukrajinci následováni Slováky, Poláky a Vietnamci, přitom ale žádná z těchto skupin nedosáhla ani jednoho procenta populace kraje. V okresech byl zjištěn vyšší podíl Ukrajinců na Jičínsku (1,5 %) a Královéhradecku (1,2 %), z hlediska velikostních skupin obcí bylo nejvíce Ukrajinců soustředěno v obcích s 10 000–19 999 obyvateli (1,3 %) a především v krajském městě Hradci Králové (1,6 %). Zastoupení cizinců s jiným státním občanstvím bylo na území kraje v podstatě zanedbatelné.

Mezi základní demografické charakteristiky obyvatelstva patří struktura podle věku. K datu sčítání dosáhla v kraji dětská složka obyvatelstva pouhých 14,4 %, tj. o 2,4 bodu méně než byl podíl osob starších 65 let, obyvatelstvo v produktivním věku představovalo 68,4 %. V porovnání s věkovou strukturou obyvatelstva České republiky byl podíl populace kraje ve věku 15–64 let o zhruba 1 procentní bod nižší, podíl dětí do 14 let téměř shodný, osob ve věku 65 a více let pak bylo o 1,0 procentní bod více. Z toho vyplývá i poměrně vysoký index stáří obyvatelstva kraje, když na 100 dětí ve věku do 14 let připadalo 116 osob starších 65 let. Průměr České republiky činil 111, vyšší index stáří než v Královéhradeckém kraji byl pouze v Hl. městě Praze (131), a ve Zlínském a Plzeňském kraji (v každém 117). Nejméně příznivou skladbu obyvatelstva v kraji měl okres Hradec Králové s indexem stáří 126 a okres Jičín (119), nejpříznivější hodnotu indexu stáří dosáhl okres Rychnov nad Kněžnou, a to 107. V členění podle velikostních skupin obcí byla výrazně nejvyšší hodnota indexu stáří, a tím i nejméně příznivá věková skladba obyvatelstva, v krajském městě s 94,3 tisíci obyvateli (152), naopak mírně pod hranici 100 ve skupině obcí s 200 až 1 999 obyvateli (v intervalu od 98 do 99). Z královéhradeckých obcí výrazně převyšoval počet 65letých a starších nad počtem dětí v obci Vrchovnice se 66 obyvateli (index stáří 400; na 5 dětí připadalo 20 osob starších 65 let), opačný případ byl zjištěn v Malé Úpě (index stáří 34), kde z celkového počtu 166 obyvatel žilo v obci 12 osob ve věku 65+ a 35 dětí do 14 let.

Strukturu obyvatel podle rodinného stavu ovlivňuje vývoj sňatečnosti, rozvodovosti a úmrtnosti; ta je u mužů a u žen odlišná. K datu sčítání měly v obou skupinách sice nejvyšší zastoupení osoby žijící v manželství (44,3 % mužů, 42,5 % žen), podíl svobodných mužů byl však o téměř deset procentních bodů vyšší než podíl svobodných žen (43,5 %, resp. 33,9 %). Necelá desetina mužů v kraji a více než 11 % žen uvedlo, že jsou rozvedení. Vzhledem k vyšší naději dožití byl počet ovdovělých žen v populaci 4,8krát vyšší než počet ovdovělých mužů. V průměru České republiky byly podíly mužů i žen žijících v manželství mírně nižší než v Královéhradeckém kraji, naopak zjištěné podíly svobodných u obou pohlaví dosáhly za republiku vyšší hodnoty. U osob rozvedených a ovdovělých byly ve srovnání s Českou republikou zjištěny obdobné podíly. Rozdíl mezi součtem za jednotlivé kategorie rodinného stavu a celkovým počtem mužů a žen představují osoby s nezjištěným rodinným stavem (u 566 mužů a 326 žen), ale také osoby s registrovaným partnerstvím. Celkem 40 mužů a 21 žen na území kraje uvedlo, že žijí v registrovaném partnerství.

Další významnou charakteristikou obyvatelstva je nejvyšší dosažené školní vzdělání osob starších 15 let (v kraji však u 4,6 % obyvatel nad 15 let nebylo vzdělání k datu sčítání zjištěno). Ve srovnání s průměrem České republiky byl v Královéhradeckém kraji k 26. 3. 2011 vyšší podíl osob se středním vzděláním vč. vyučených bez maturity (33,0 %, resp. 35,5 %), naopak nižší byl podíl vysokoškoláků (12,5 %, resp. 10,1 %). Zbývající stupně vzdělání byly obdobné: podíly osob se základním vzděláním vč. neukončeného dosáhly shodně 17,6 %, absolventů středních škol s maturitou vč. vyššího odborného a nástavbového bylo zhruba 32 %, bez vzdělání bylo shodně zjištěno 0,5 % osob v populaci. Značné rozdíly však byly v úrovni vzdělání obyvatelstva v jednotlivých okresech kraje: výrazně vyšší podíl osob se středoškolským vzděláním s maturitou (34,5 %) a především pak podíl absolventů vysokých škol (14,3 %) byl v okrese Hradec Králové, a to vlivem poměrně vysoké vzdělanostní úrovně obyvatel krajského města (37,6 % středoškoláků s maturitou a 18,1 % vysokoškoláků). Na Trutnovsku naopak dosahovaly podíly u těchto dvou skupin nejmenší hodnoty (29,2 %, resp. 8,0 %). Diferenciace ve vzdělání obyvatelstva je patrná také z porovnání podle velikostních skupin obcí, kdy s přibývajícím počtem obyvatel v jednotlivých velikostních skupinách výrazně vzrůstala i úroveň vzdělání: mezi minimálním a maximálním podílem středoškoláků s maturitou byl rozdíl desetibodový, u vysokoškoláků dosahoval téměř 12 bodů.

Necelých 261 tisíc obyvatel kraje představovaly osoby ekonomicky aktivní, z nich však bylo k datu sčítání téměř 22 tisíc obyvatel nezaměstnaných (8,4 %). Podíl ekonomicky aktivních osob České republiky (48,7 %) byl ve srovnání s Královéhradeckým krajem (47,6 %) mírně vyšší, maxima dosahuje Hl. město Praha s 50,8 %. U většiny sledovaných skupin (zaměstnaní, zaměstnanci i pracující důchodci) dosahovaly krajské podíly mírně vyšší hodnoty, než byl průměr České republiky, naopak podíl nezaměstnaných byl v kraji o zhruba 1,5 p.b. nižší. Z pohledu jednotlivých okresů bylo nejvíce nezaměstnaných na Trutnovsku (9,7 %), nejméně pak se 7,4 % na Rychnovsku. Rozdíly v rozložení nezaměstnaných jsou patrné také v členění podle velikostních skupin obcí: nejvyšší podíl nezaměstnaných připadal na nejmenší obce do 199 obyvatel (9,4 %), s přibývajícím počtem obyvatel pak klesal až na 7,3 % v krajském městě Hradci Králové. I nadále zůstává nejvýznamnějším odvětvím v kraji průmysl, ve kterém bylo zaměstnáno necelých 30 % pracujících, dále byly nejčastěji zastoupenými odvětvími obchod, opravy a údržba motorových vozidel (zhruba desetina) a stavebnictví (6,4 %), dalších 6,1 % obyvatel kraje pracovalo v oblasti vzdělávání. Z ekonomicky neaktivního obyvatelstva tvořili téměř polovinu nepracující důchodci, necelou třetinu žáci, studenti a učni a zhruba 17 % byly osoby v domácnosti, děti předškolního věku a ostatní závislé osoby. U téměř 27 tisíc osob nebyly údaje o ekonomické aktivitě zjištěny.

V Královéhradeckém kraji se 71,0 % populace přihlásilo k české národnosti. Tento výsledek je ale ovlivněn skutečností, že značná část obyvatelstva (více než čtvrtina) využila zákonem danou možnost na tuto otázku neodpovědět. Z těch, kteří na otázku odpověděli (406,9 tisíc osob), deklarovalo svou příslušnost k české národnosti 95,7 %, 5,7 tisíc osob (1,4 %) se přihlásilo k národnosti slovenské, 2,1 tisíc (0,5 %) k národnosti ukrajinské a shodně 1,3 tisíc (0,3 %) k národnosti polské a německé. V rámci České republiky se z počtu uvedených odpovědí přihlásilo k české národnosti 86,1 % obyvatel, druhé nejvyšší zastoupení pak měla moravská a slovenská národnost (6,7 %, resp. 1,9 %).

Také údaj o náboženské víře byl dobrovolný – na otázku neodpovědělo v Královéhradeckém kraji 45,8 % obyvatel (v České republice 44,7 %), což opět výrazně ovlivnilo i strukturu obyvatelstva podle náboženské víry. Největší podíl v populaci tvořily osoby bez náboženské víry – v kraji jich bylo 37,8 %, z těch co odpověděli ale 69,6 %; na úrovni České republiky byly tyto hodnoty nižší (34,5 %, resp. 62,4 %). Věřící, hlásící se k některé církvi nebo náboženské společnosti představovali v kraji 10,4 %, z těch, kteří odpověděli, to bylo 19,1 % (v průměru České republiky 14,0 %, resp. 25,4 %). Poměrně velká část obyvatelstva uvedla, že jsou věřící, ale nehlásí se k žádné církvi ani náboženské společnosti. V průměru Královéhradeckého kraje i České republiky byly podíly za tyto osoby obdobné, zhruba 6 % z celé populace, ale více než desetina z těch obyvatel, kteří otázku zodpověděli.

Tradičně nejvíce věřících se přihlásilo k Církvi římskokatolické (66,0 %), následovala Církev československá husitská a Českobratrská církev evangelická (8,6 %, resp. 3,9 %). Z hlediska územního rozložení byl nejvyšší podíl věřících osob zaznamenán na Náchodsku a Rychnovsku. Rozdíly byly zjištěny také z pohledu

velikostních skupin obcí, obecně ale platí, že s přibývajícím počtem obyvatel mírně ubývá podíl věřících, kteří se hlásí ke konkrétní církvi či náboženské společnosti.

DOMY

K 26. 3. 2011 bylo v Královéhradeckém kraji sečteno 137 051 domů určených k bydlení, z nich bylo téměř 110 tisíc obydlených. Z obydlených domů tvořily převážnou část rodinné domy (87,5 %), více než desetinu bytové domy. V jednotlivých okresech kraje je struktura domovního fondu rozdílná. Ve venkovských okresech, tj. Jičín a Rychnov nad Kněžnou, bylo vyšší zastoupení rodinných domů (91,5 %, resp. 90,0 %). Naopak na Trutnovsku se zcela odlišnou sídelní strukturou byl podíl rodinných domů nejnižší (82,2 %), podíl bytových domů naopak nejvyšší (téměř 15 %). Z hlediska velikostních skupin obcí platí, že se vzrůstajícím počtem obyvatel klesá podíl rodinných domů (z 96,3 % v obcích do 199 obyvatel až na 73,6 % v obcích do 50 tisíc obyvatel), podíl bytových domů stoupá od 2 % až na téměř 23 %. Výjimku tvoří struktura domovního fondu v krajském městě – jediné obci nad 50 tis. obyvatel - s vyšším podílem rodinných domů a nižším podílem bytových domů (76,1 %, resp. 21,9 %), z důvodu intenzivní výstavby rodinných domů v okrajových částech města.

Z celkového počtu domů bylo obydlených 80,1 %, to znamená, že v domě měla k datu sčítání obvyklý pobyt alespoň jedna osoba. Obydlenost postupně rostla od 63,3 % v nejmenších obcích, vyšší než 90% obydlí pak byla v obcích nad 20 tisíc obyvatel. Vysoký podíl obydlených domů v kraji byl ve vlastnictví fyzických osob (85,2 %), což souvisí s převažujícím zastoupením rodinných domů (v průměru České republiky to bylo 83,3 %). Další nejčastější formou bylo spoluvlastnictví vlastníků jednotlivých bytů (6,9 %, resp. 7,7 %). Zbývající formy vlastnictví (obec, stát, bytová družstva, jiné právnické osoby, kombinace vlastníků) se pohybovaly v rozpětí 0,9 % do 2,6 %, obdobně jako v průměru České republiky. Podle velikostních skupin obcí se podíl domů ve vlastnictví fyzických osob pohyboval v rozpětí od 90 % v obcích do 199 obyvatel až po 75 % v obcích nad 20 tisíc obyvatel. V obcích nad 20 tisíc obyvatel (tj. tři města Hradec Králové, Trutnov a Náchod) pak bylo druhou nejčastější formou spoluvlastnictví vlastníků bytů (11,8 %), ve vlastnictví bytových družstev byly 3,4 % obydlených domů. Nejvyšší podíl domů ve vlastnictví typu kombinace vlastníků (4,9 %) byl v kraji zaznamenán pouze v krajském městě Hradci Králové.

Třetinu domovního fondu v kraji tvořily obydlené domy postavené nebo rekonstruované v letech 1920–1970. Na období 1971–1990 připadalo 28,6 % domovního fondu, v posledních dvaceti letech pak byla postavena případně zrekonstruována zhruba pětina obydlených domů. I podle období výstavby byly ve struktuře obydlených domů mezi jednotlivými okresy kraje značné rozdíly: nejvyšší podíl domů postavených před rokem 1920 byl na Trutnovsku a Náchodsku (téměř 18 %), z toho také vyplývá výrazně nejvyšší průměrné stáří rodinných a zejména bytových domů především na Trutnovsku. Naopak v posledních dvaceti letech bylo nejvíce domů postaveno, příp. rekonstruováno na Hradecku a na Rychnovsku (24 %, resp. 21 %), přitom oba tyto okresy vykazovaly značnou intenzitu výstavby či rekonstrukce především v poslední dekádě. Obydlené domy v Královéhradeckém kraji patří ve srovnání s ostatními kraji České republiky mezi nejstarší; průměrné stáří rodinných domů bylo 51,4 let, u bytových domů 56,2 let (ze 14 krajů se řadí na 11. místo).

Vzhledem k vysokému podílu rodinných domů v kraji bylo téměř 70 % obydlených domů jednobytových (více než pětina domů pak měla 2 až 3 byty), a převážně to byly domy s jedním až dvěma nadzemními podlažními (85,7 %). Ze stejného důvodu převládal jako materiál nosných zdí kámen, cihly nebo tvárnice (88,9 %). Využití stěnových panelů se týkalo především tří měst nad 20 tisíc obyvatel s vyšším podílem bytových domů, a to 8,8 % při průměru kraje 3,3 %.

Porovnáním obydlených domů podle technické vybavenosti s průměrnými hodnotami v České republice dosáhla o málo vyšší hodnotu v kraji pouze vybavenost vodovodem (o 0,2 bodu); výrazně méně domů mělo přípojku na plyn (o 12,3 bodu), shodně bylo o 5,9 procentního bodu méně domů připojeno na kanalizační síť nebo vybaveno ústředním topením. Z územního pohledu byla v kraji pouze vybavenost vodovodem bez velkých výkyvů, u ostatních sledovaných ukazatelů byly značné rozdíly. Nadprůměrně vysoká technická vybavenost byla zaznamenána především v okrese Hradec Králové vlivem výrazně vyšší vybavenosti krajského města, a to ve všech sledovaných ukazatelích. Podle velikostních skupin obcí byly naopak nejméně vybaveny zejména malé obce do 199 obyvatel (přípoj na kanalizační síť mělo pouze necelých 17 %, přípojku na plyn zhruba pětina obydlených domů). S přibývajícím počtem obyvatel pak bez velkých výkyvů stoupá i technická vybavenost.

V Královéhradeckém kraji bylo k 26. 3. 2011 sečteno celkem 27 218 neobydlených domů s byty, a to především rodinných domů (97,0 %). Početně největší skupinu představovaly domy sloužící k rekreaci (56,0 %). Téměř 56 % neobydlených domů se nachází v malých obcích do 1 000 obyvatel, kde dvě třetiny z nich byly využívány k rekreaci. Ze všech neobydlených domů sloužících k rekreaci jich bylo (absolutně i relativně) nejvíce rozmístěno v okrese Jičín (více než třetina), necelá pětina pak na Náchodsku. Domů nezpůsobilých k bydlení bylo zjištěno 6,3 %, přitom vyšší podíl těchto domů byl na území okresu Hradec Králové. Další 4,4 % tvořily domy neobydlené z důvodu přestavby, u kterých byly z hlediska územního

rozložení zaznamenány významnější rozdíly: se zvyšujícím se počtem obyvatel v obci rostl i jejich podíl (z 2,8 % na 8,0 %).

BYTY

Bytový fond zahrnoval v Královéhradeckém kraji k datu sčítání celkem 259 995 bytů. Z nich bylo více než 215 tisíc obydlených (82,8 %), tzn. obydlených obvykle bydlící osobou či osobami. Obydlenost bytů v kraji patří k nejnižším v České republice, v průměru byla o 3,5 p. b. nižší než republikový průměr. Z pěti okresů byla nejvyšší obydlenost zjištěna na Hradecku vlivem vysoké téměř 92% obydlenosti bytů v krajském městě, nejnižší pak na Jičínsku z důvodu značného podílu neobydlených bytů sloužících k rekreaci. V Královéhradeckém kraji s vysokým zastoupením rodinných domů bylo 52,1 % obydlených bytů v rodinných domech, což je o 8,5 p. b. více než v průměru České republiky. Rozložení bytů podle druhu domu se v jednotlivých okresech odvíjí od struktury domovního fondu, to znamená, že na Jičínsku a Rychnovsku byl značně vyšší podíl bytů v rodinných domech, na Trutnovsku a Hradecku byla více než polovina bytů sečtena v bytových domech. Podle velikostní struktury obcí výrazně klesal podíl bytů v rodinných domech s rostoucím počtem obyvatel: od 91,6 % v nejmenších obcích do 199 obyvatel až na čtvrtinový podíl v krajském městě, kde byly sečteny téměř tři čtvrtiny bytů v bytových domech.

Více než 80 % obydlených bytů připadalo z hlediska právního důvodu užívání na dvě formy: necelé dvě třetiny bytů byly v soukromém vlastnictví (v tom 42 % ve vlastním domě a pětina v osobním vlastnictví), zhruba 19 % tvořily byty nájemní. Zbývající byty pak zůstaly ve vlastnictví družstev, nebo byly bezplatně či jinak právně užívány; podíly těchto skupin bytů se pohybovaly od 4,7 % do 7,4 %. Přitom u více než 14 tisíc bytů (6,6 %) nebyl právní důvod užívání zjištěn. Byty ve vlastním domě výrazně převažovaly v obcích do 2 000 obyvatel, s přibývajícím počtem obyvatel pak podstatně rostly (absolutně i relativně) byty v osobním vlastnictví, nájemní a družstevní. Důvody právního užívání bytů v jednotlivých okresech jsou rovněž ovlivněny strukturou domovního fondu: nejvyšší podíl bytů ve vlastním domě byl zjištěn na Jičínsku a Rychnovsku, v osobním vlastnictví v okresech Trutnov a Hradec Králové, nájemní byty byly nad průměrem kraje zejména na Náchodsku a v okrese Trutnov.

Průměrně připadlo v roce 2011 v Královéhradeckém kraji na jeden byt 3,7 obytných místností (stejně jako v průměru České republiky). Větší počet obytných místností byl tradičně v rodinných domech, z toho vyplývá i klesající průměrný počet obytných místností podle velikostních skupin obcí (od 4,1 v obcích do 1 000 obyvatel po 3,4 v největší obci Hradci Králové). Stejně tak se odvíjela i výše průměrného počtu obytných místností v jednotlivých okresech, tzn., že mírně vyšší byla na Jičínsku a Rychnovsku. Na průměrný počet obytných místností na 1 byt má podstatný vliv vzrůstající výstavba vícepokojových bytů, ale i metodické změny při výpočtu velikosti bytu (za obytnou místnost se v roce 2011 na rozdíl od předchozích sčítání považovala i kuchyň nad 8 m²). V Královéhradeckém kraji měla více jak polovina bytů čtyři a více pokojů, čtvrtinu tvořily třípokojové byty.

Další z ukazatelů vypovídajících o úrovni bydlení je průměrný počet osob připadající na 1 byt a průměrná obytná plocha na 1 byt a na 1 osobu. V kraji, stejně jako v průměru České republiky, připadá na jeden byt 2,5 osob, přitom z územního hlediska jak podle okresů, tak i podle velikostních skupin obcí byl tento průměr bez větších výkyvů. V rodinných domech s výrazně vyšší celkovou i obytnou plochou připadalo na 1 byt 77,8 m² a na 1 osobu 35,6 m² obytné plochy, v bytových domech byla z tohoto pohledu úroveň bydlení podstatně horší, činila 53,0 m², resp. 29,6 m². Výsledné hodnocení úrovně bydlení je však opět ovlivněno poměrně vysokým podílem nezjištěných odpovědí; u více než 16 tisíc bytů nebyl zjištěn počet obytných místností, u 22 tisíc bytů obytná plocha.

Vysokého technického vybavení bylo dosaženo (v průměru kraje u více než 90 % obydlených bytů) v ukazatelích vodovod v bytě, teplá voda, vlastní splachovací záchod a vlastní koupelna, příp. sprchový kout; obdobné hodnoty byly zjištěny i v průměru České republiky. Z důvodu stále ještě nízké plynofikace obcí v kraji byl však plyn zaveden pouze do zhruba poloviny obydlených bytů, připojku na kanalizační síť mělo z podobného důvodu 70 % bytů, přitom oba tyto ukazatele byly hluboko i pod úrovní České republiky. Značné rozdíly byly z územního pohledu, když podíl bytů vybavených plynem a připojených na kanalizaci v okrese Rychnov nad Kněžnou činil 30 %, resp. 62 %, v okrese Hradec Králové pak tyto podíly tvořily téměř 68 %, resp. 80 %. Z hlediska velikostních skupin obcí s rostoucím počtem obyvatel rostly i podíly všech sledovaných ukazatelů s výjimkou připojky na žumpu, jímku, kde je trend opačný.

Tři čtvrtiny obydlených bytů byly vytápěny ústředním topením, druhé nejvyšší zastoupení měly v Královéhradeckém kraji byty s kamny, téměř 13 %; kamna využívala k topení více než pětina bytů v malých obcích do 199 obyvatel. Nejvíce se v kraji (stejně jako v průměru České republiky) z hlediska energie používal k vytápění plyn (v necelé třetině bytů), zhruba čtvrtina bytů byla napojena na dálkové topení. Podstatně vyšší podíl v porovnání s Českou republikou tvořily v kraji byty vytápěné uhlím (koksem, briketami), elektřinou, ale i dřevem.

Při sčítání v roce 2011 byly byty rozlišeny z hlediska kvality bytového fondu na dvě základní skupiny: na byty standardní a na byty se sníženou kvalitou. V Královéhradeckém kraji splňovalo standardní vybavení 92 % bytů, přitom bytů s úplným příslušenstvím a odpovídajícím vytápěním (tj. ústřední topení nebo jiné elektrické či plynové vytápění, dříve byty I. kategorie) bylo z celkového počtu obydlených bytů 85 %. Obdobné podíly byly zjištěny i v České republice celkem. Kvalita bytového fondu byla v jednotlivých okresech zhruba stejná. Podstatnější rozdíly byly zaznamenány v obcích podle velikostních kategorií, a to zejména u bytů, které dříve splňovaly podmínky bytu I. kategorie. Ve skupině obcí do 199 obyvatel tvořily 73 %, v krajském městě s podstatně vyšším vybavením jich bylo o pětinu více.

Naprostá většina bydlících obyvatel kraje (97,6 %) žila v době sčítání v bytech, necelá 2 % v zařízeních. Mimo bytový fond, tedy v nouzových či mobilních objektech, ale i v rekreačních chatách, bydlelo necelé jedno procento obyvatelstva. Kromě toho bylo na území kraje sečteno 467 bezdomovců – z populace tvořili necelou desetinu procenta, na celkovém počtu bezdomovců v České republice se podíleli 4,1 %. Téměř polovina bezdomovců byla sečtena v okrese Hradec Králové (převážně na území krajského města), čtvrtina v okrese Trutnov.

DOMÁCNOSTI

K datu sčítání bylo v Královéhradeckém kraji celkem 215 277 bytových domácností. Převážně, v 95,6 %, se jednalo o jednu domácnost hospodařící v samostaném bytě. Podíly bytů se dvěma nebo třemi a více hospodařícími domácnostmi byly minimální (4,1 %, resp. 0,3 %). Obdobné podíly byly zjištěny nejen za Českou republiku, ale i za jednotlivé okresy kraje. Rozdíly ve struktuře bytových domácností byly z územního hlediska pouze mezi jednotlivými velikostními kategoriemi obcí, kde se s rostoucím počtem obyvatel mírně zvyšovalo zastoupení jedné samostatně hospodařící domácnosti v bytě, podíl dvou hospodařících domácností v bytě se naopak snižoval.

Na rozdíl od předchozích sčítání, kdy se sledovala vybavenost různými předměty dlouhodobé spotřeby, byl v roce 2011 na bytovém listě pouze dotaz na osobní počítač. Bytových domácností vybavených počítačem bylo v kraji zjištěno 121,7 tisíc (56,5 %), z nich mělo počítač připojený na internet 93,9 %, tj. shodně jako v České republice. Vybavenost počítačem se ale značně lišila nejen v jednotlivých okresech kraje (na Hradecku mělo počítač 59,7 % bytových domácností, na Jičínsku 52,9 %), ještě výrazněji pak z hlediska velikosti obce. Rozdíl mezi obcemi do 199 obyvatel a největším krajským městem byl více než desetibodový (od 50,5 % do 61,4 %). Pokud však už byla domácnost počítačem vybavena, měla většinou i připojení na internet (např. ve struktuře obcí podle velikosti se pohyboval podíl počítačů s internetem od 93,6 % do 94,0 %). Hodnocení vybavenosti bytů počítačem bylo opět ovlivněno vysokým podílem nezjištěných odpovědí, a to za téměř 27 tisíc bytů (12 %).

K 26. 3. 2011 bylo v Královéhradeckém kraji celkem 228 256 hospodařících domácností. Nejvíce domácností tvořila jedna rodina (143,6 tisíc, 62,9 %), druhý nejčetnější typ byly domácnosti jednotlivců (72,2 tisíc, 31,6 %). Vícečlenné nerodinné domácnosti a domácnosti tvořené 2 a více rodinami měly naopak velmi nízké zastoupení (3,9 %, resp. 1,5 %). S rostoucím počtem obyvatel se v obcích značně snižoval podíl domácností tvořených jednou rodinou a naopak rostl podíl domácností jednotlivců: v krajském městě dosáhly tyto hodnoty již 58,5 %, resp. 35,4 %. Ve srovnání s průměrem České republiky bylo v kraji s výjimkou domácností tvořených jednou rodinou zastoupení zbývajících typů (domácností tvořených dvou a více rodinami, domácností jednotlivců a vícečlenných nerodinných domácností) mírně nižší. Do hospodařících jednorodinných domácností jsou započítána i tzv. faktická manželství (soužití druha a družky s dětmi či bez dětí). V Královéhradeckém kraji jich bylo k datu sčítání již více než 12 tisíc (8,5 %) a stejně jako domácnosti jednotlivců mají rostoucí tendenci.

Nejčetnějším typem rodinných domácností tvořených jednou rodinou zůstávají úplné rodiny (80,1 %), v jejichž struktuře ale stále více převažují rodiny bez závislých dětí (v roce 2011 to bylo již 59,3 %) nad rodinami se závislými dětmi. Zbývající pětina neúplných rodin je naopak charakteristická převahou rodin se závislými dětmi (52,6 %). Obdobné hodnoty byly zaznamenány i za Českou republiku. V územní struktuře podle velikosti obce se zastoupení rodinných domácností mění: vyšší podíly úplných rodin v malých a středních obcích klesají s přibývajícím počtem obyvatel (od 83,9 % do 78,2 %), u neúplných rodin je trend opačný (od 16,1 % do 22,8 % ve skupině obcí s 20 000–49 999 obyvateli).

Téměř 99 % všech hospodařících domácností (rodinné, domácnosti jednotlivců a vícečlenné nerodinné domácnosti) bydlely k datu sčítání v bytech. Mimo byty (v nouzových nebo mobilních objektech, v rekreačních chatách) žilo na území kraje 2,3 tisíc domácností, tj. pouhé jedno procento. Do hospodařících domácností byly poprvé započteny i rodinné domácnosti žijící v zařízeních (v kraji jich bylo sečteno 225; při předchozích cenzech byly osoby v zařízeních sčítány pouze jako jednotlivci), ale také rodiny osob stejného pohlaví (registrovaných, ale i neformálních, faktických). Zastoupení domácností podle způsobu bydlení bylo v kraji srovnatelné s průměrem České republiky.

Podrobnější analýza dat SLDB 2011 i dlouhodobého vývoje bude zpracována v analytické publikaci, která bude ve všech krajích vydána na konci září 2013.